

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Piše Fr. Potočnik.

I.

O velikem, do zdaj še nerešenim „iztočnem vprašanju“ se je od nekdanj v vseh evropskih jezikih mnogo pisalo.

Ne gledé na stotine brošur, ki so ta predmet obravnavale, spisalo se je v zadnjih dvesto letih mnogo obširnih knjig o izhodnih deželah, narodih, njih zgodovini in politiki; teh študij so se vdeleževali Avstrijanci in Rusi, Nemci, Francozi in Italijani. Opominjamo na „zgodovino osmanske države“ od Hammer-Purgstala, ki je sem ter tje nekaj zamotana, pa vendar z veliko učenostjo pisana, na „spomine“ ustvaritelja avstrijske države, Genza, na Palackega „česko zgodovino“, ki se mnogo peča z boji proti Turkom. Sem spadajo dela Miklošiča in Arnetha, Prokeš-Ostena, Kanica, Czörniga in Helferta, ter v novejšem času Jiřečekova z veliko učenostjo pisana „bolgarska zgodovina“, in enostranska zgodovina srbska od Kallaya. O istem predmetu so pisali Rusi: Makušev, Solovijev, Šubinski, Popov, Dubrovin, Karamzin, Čičugov, Kostomarov in drugi, Nemci: Zuckeisen, Beer, Ranke, Hesekil, Italijani: Soranco, Cedolini, Gambirini in Remedelli, Francozi: Thiers, Martens in Ribeaupierre, in veliko število Jugoslovanov, iz katerih imenujemo le Nenadoviča, Vuk-Karadžiča, Milutinoviča, Bogošiča, Obradoviča, Medakoviča, Bogdanoviča, Bogošiča, Obradoviča, Medakoviča, Bogdanoviča, Teodoroviča. Morali bi jih pa naštetih na stotine, ko bi vse zabilježili, ki so tožili o bedi ubogih turških kristijanov, delali za njih osvobodjenje na literarnem ali diplomatičnem polju, ter marsikaj pripomogli k napredku in omiki teh zapuščenih sirot.

Tem literarnim izdelkom pridružilo se je lansko leto dr. Jos. Perwolfovo delo: „Slavjansko-orientalno vprašanje“ (die slavisch-orientalische Frage). Spis sicer ni preobširen, pa se odlikuje z izvrstno zgodovinsko učenostjo, s temeljitim prevdarkom in z odločno ter odkritosrčno pisavo. Priporočamo te delo našim prijateljem in vsem, ki se zanimajo za veliko iztočno vprašanje. Kdor je to „zgodovinsko študijo“ — kakor jo pisatelj sam imenuje — prebral, vtisne se mu neizbresljivo prepričanje, da velika bodočnost Slovanstva ni izmišljotina, ne v zrak sezidan grad, ampak logični nasledek zgodovinskega teka, ki ga nobene diplomatične spletke, nobene zvižaje nasprotnikov zabraniti ne morejo, in da nam je ta lepša prihodnost slavjanska bliže, nego se navadno misli.

Akoravno nismo s pisateljem v vseh nazorih, v vseh izrazih in pojasnilih ene misli, zdi se nam knjiga vendar tako mikavna in podučljiva, da hočemo bralcem „Novic“ v kratkih obrisih celo delo pred oči postaviti in najvažnejše zgodovinske podatke iz njega posneti.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Papeževa okrožnica (enciklika)* dela veliko senzacijo po svetu. Sv. oče Leon XIII. se v tem pismu obrača do tistih strank, ki nameravajo ves red svetá prekucniti, veljavo cerkve in vladarjev uničiti, premoženje družih med seboj deliti, zakone razdreti in sam peklenšček vé, kaj še vse družega. Znana je ta svojat, ki je segla nedavno po življenji nemškega cesarja, španskega

in laškega kralja itd. pod imenom „socijalistov“, „komunistov“ in „nihilistov“. Zoper ta žalostni prizor dandanašnjih dni obrača se papeževa okrožnica, ki je tako izvrstno pismo, da je osupnilo celó nasprotnike cerkve in da ga nova „Presse“ imenuje „mojstersko pisateljsko delo“. V vsem poštena „Reform“ pa pravi, da ta okrožnica ne kaže le spretnosti pisateljske, temveč da je v svojem jedru najboljše in najresničnejše med vsem, kar je dozdej bilo rečeno o socijalistih.

* *Preded Filipovičev.* Ko je bil nedavno na čast oficirjem 53. peš polka v Zagrebu banket, je magistratni svétnik in pisatelj Gjuro Deželin svoji napitnici dostavil sledečo zgodovinsko értico: „V 15. stoletju, ko so Hrvatje imeli s Turki brez konca in kraja bojev, so Turki vjeli zagrebškega kanonika Filipoviča. Turki so zahtevali veliko odkupščino za njega oproščenje, al zagrebški kapitol ni zmogel toliko novcev, in zato Turki niso izpustili kanonika. Da ne bi ga ob glavo djali, prestopil je Filipovič k turški veri; poturica se je imenoval Mehemed beg Filipovič, stopil v vojaštvo in postal jačelnik nekega krdela, pomagal Turkom Bosno vzeti ter je bil od tega časa najhujši sovražnik kristijanov. Takratni sultan mu je zato daroval veliko posestvo na turškem Hrvatskem, kjer še dandanes Mehemed beg Filipovič veljá za prvega utemeljitelja bogate rodovine begov Filipovičev. Zdej pa je drug Filipovič avstrijsko-ogerski kroni zopet privojškoval Bosno in kristijane rešil turškega gospodstva.“

* Po svetu zeló znana vagonarska družba (Waggon- und Stahlwerksgeellschaft) v Gradcu je na kant prišla. Kolika nesreča je za delavce, ki so pri tej akcijski družbi si krub služili, se preočitno vidi iz tega, da je od 800 delavcev jih le v službi ostalo — 15! — Res mora človek uže od daleč bežati, če dandanes sliši besedo „akcija“.

Naši dopisi.

Iz Lahovič na Gorenjskem 10. pros. M. B. — Naj tudi o novem letu pozdravim svoje bralce z željo, da bi to leto mir se vrnil med narode našega cesarstva in da tudi mi Slovenci dobimo ravnopravnost, ki nam pred Bogom in svetom gre in katere zahtevati ne bomo odjenjali po 4. zapovedi božji, ki nam velevala: ljubi svojo mater! — Vreme nam je nastopilo ugodno. Kupčija je živahna z govedi in konji, s prešiči pa slabija, čeravno je tega blaga obilo in debelega. Pšenica (mernik) je po 2 gold. 45 kr., rž po 1 gold. 90 kr., proso po 1 gold. 50 kr., ječmen po 1 gold. 40 kr., ajda po 1 gold. 35 kr., oves po 80 — 85 kr., soršica po 2 gold. 5 kr., krompir cent po 1 gold. 60—70 kr. Laneno seme po 3 gold., za laneno olje ni kaj kupca najbolj zato, ker ga petrolej spodriva; preše se pa precej lahko spečajo, nekaj za prešiče, nekaj za govejo živino, in to je prav, vsaj so preše dobra krma za pitanje. — Zdej pa, ko je nastopil norčavi pust, še en opomin starišem, naj svojih otrok ne puščajo po ulicah letati za navadnimi pustnimi brkljarijami, katere mladino pohujšajo, pa jej tudi na zdravji škodujejo, če se otroci prehlade itd.

Izpod Gorjancev 19. jan. — Nisem mogel verjeti, ko sem prvokrat bral, da Žirovci prosijo, da bi se njihova deca tudi nemščine v šoli učila. Pa je vendar le res. Nehoté se mi vsiluje vprašanje: kaj je vendar trde hribovce napotilo k temu koraku? Vsaj dobro vedó, da v davkariji radi vzamejo denar, čeravno se jej v slovenskem jeziku ponuja; vedó pa tudi, da pri sodnji v Idriji vsi uradniki slovensko znajo, ter da jih postava veže, v domačem jeziku ž njimi govoriti. Kje tedaj

pride Žirovec v dotiko z Nemci, da bi se moral zavoljo njih tujščine učiti, namesti da se Nemec uči slovenščine, če pride v našo deželo. Če se omika, v domačem jeziku deljena, ne prime ljudstva, bo šlo v tujem jeziku še težje. A naj je kakor koli, gotovo ni bil moder sam, kdor je Žirovcem dal tako moder svet! Da bi bil to sprožil nadučitelj g. Božič, morebiti iz hvaležnosti do okrajnega nadzornika, da je šola na tri razrede razširjena, skoro ne morem verjeti, ker je bil zmiraj narodnjak in je tudi izveden učitelj. Ker je pa bila ta stvar gotovo v seji krajnega šolskega sveta obravnana in je g. Božič tu priliko imel, možem njihovo bedarijo pojasniti, zato on ni nedolžen, če ne še celó največ kriv. Če je pa temu tako, kaj pa Te je nagnilo, dragi Polde, da si mahoma postal uskok iz domačega tabora in zatajil zdravo pedagogiko? Res, da sem že nekaj časa nahajal v „Laib. Schulzeitg.“ spise pod Tvojim znamenjem (kar je vselej rado znamenje prevratka narodnega učitelja v nemčurja), pa od Tebe se tega nisem nadjal, da bi se zdaj, ko vse na bolje kaže, pravični narodni reči izneveril, ter še ubozega kmeta, ali bolj rečeno, mladino, ki ti je v pravo odgojo izročena, potujčevati pričel. Kakošen sad neki rodijo take izpridene ljudske šole? Sad je ta, da otroci, ko šolo zapusté, ne znajo ne slovenski pravilno govoriti ne pisati, tem manj pa še nemški. S tujimi besedi, ki so si jih s trudom v glavo zabili, pačijo lepo slovenščino, da je joj. In kar je še najhuje, je to, da po taki odgoji ne vedó, kaj so prav za prav, in da imajo skoro za največo čast, če govore godljo, ki ni nikomur podobna.

Iz Ljubljane. — Danes teden, to je v sredo 29. dne t. m. je občni zbor družbe kmetijske, ki je v zadnjem našem listu tudi razglasiti dala obravnave tega zbora, med katerimi so nekatere posebne važnosti. Zato bi bilo želeti, da se tega zbora udeleži prav veliko družbenikov ne samo iz Ljubljane, temuč tudi iz dežele in da posebno prvomestniki podružnic skrbijo za to, da so dostojno zastopane. Kakor pri drugih družbah, tako tudi je pri kmetijski družbi zanikern izgovor: „e, bodo uže drugi opravili“. Kakor je uže razglas v zadnjih „Novicah“ povedal, se bode tudi sadnih dreves, trt in vina iz deželne Slapenske sadje in vinorejske šole razstavilo v tem zboru, in po željah sl. deželnega odbora pride tudi vprašanje v obravnavo: v katere kraje na Dolenjsko — če sl. ministerstvo kmetijstva naprošeno državno podporo dovoli — naj bi potoval vodja Slapenske sadje in vinorejske šole, in katere predmete naj bi si posebno izbral za svoja popotna predavanja? Gospodje iz Dolenjskega so v stanu o obojnem oziru najboljša vodila na roke dati popotnemu učeniku. — Ob enem se naznanja, da ravnokar družba kmetijska razposilja na svitlo dano knjigo „Naznanila c. k. družbe kmetijske, letnik 1878.“, ki ga imajo podružnice vsem udom svojega kraja izročiti; obseg te knjige je: poročilo o občnem zboru družbe kmetijske 21. nov. 1877, — nekaj opazek o reji bék (Korbweide), — razmere pašnikov v Bohinji, — zgodovinske črtice in osnova podkopske in živinozdravniške šole v Ljubljani, — zgodovinske črtice in osnova deželne sadje- in vinorejske šole na Slapu. Podružničnim odborom pa je tudi razposlano „Poročilo centralnega odbora o delovanji njegovem leta 1878“.

— (Naš mestni zbor) je 14. dne t. m. med drugimi rečmi obravnaval tudi ogledovanje klavne živine in mesa. Čuditi se moramo, da magistrat o tako važnih zdravstvenih zadevah ne pokliče v posvèt tistih faktorjev, ki so izvedenci o teh rečeh in s katerim bode opraviti imel; gotovo bi bil izvedel, da to, kar je sklenil mestni zbor, namreč, da se preišči in teleta imajo ondi, kjer se koljejo, ogledavati, je neizpeljiv sklep; tej

postavi se pač sme reči, da je „mrtvo rojeno dete“. Čuditi se pa tudi moramo dopisniku v 6. listu „Slovenca“, da skoro ogledovanje klavne živine in mesa za nepotrebno smatra; mesó v Ljubljano voziti bi on tako prosto rad imel, kakor se drva prosto v mesto vozijo. Ko bi se bil gosp. dopisnik obrnil na magistrat, natanko bi bil izvedel, koliko nezdravega mesá, mesá od poginjeae živine, da! celó od nerojene živine se čez leto in dan konfiscira. Čuditi se dalje moramo dopisniku „Slov.“, da trdi, da se domačim našim mesarjem le na ta način zamore pomagati, ako se nova klavnica napravi in prodajalnice mesarjem sezidajo. Zmirom in zmirom se govori in dobatira o novi klavnici in tudi mi je želimo, al dokler nimamo postave, katera zapoveduje, da vsaka živina, katere mesó se ljudstvu v Ljubljani prodaja, se mora v mestu klati in postavno ogledati, bode tudi nova klavnica le polovična naprava! Le taka postava bi zabranila, da bi se ne moglo mesó „vsake baže“ v mesto voziti in po hišah in gostilnicah dober kup prodajali. Tudi našim mesarjem bi se le po taki postavi pomagalo, kajti takrat, kedar je živina draga in je pri mesu zguba, ne pripelje (razen mesa od poginene živine) nobeden mesá v Ljubljano; kedar se pa kaj dobička kaže, takrat se od vseh strani meso v mesto vozi in mesarjem škoda dela. Kdor hoče za ljubljanske mesarje skrbeti, naj bi magistratu svetoval, da se magistratno tarifovanje mesá odstrani, kajti ceno mesu delati brez natančne vednosti, koliko da živina veljá, je delo brez pravične podlage.

— (Goveje živine v Ljubljani) je bilo lansko leto zaklane 3585 glav; — na vseh 16 sejnih v Ljubljani je pa bilo lani 4140 kónj na prodaj pripeljanih.

— Prestava gimnazijskega našega nadzornika gosp. Šolarja v Dalmacijo, po kateri zgubimo celó lastnega nadzornika, je po vsi deželi naredila tako senzacijo, da bi, ko bi bila to vedila sl. državna pravdnija, smela zavoljo „Störung der öffentlichen Ruhe“ konfiscirati dati oni ólanek lista 11. „Laib. Zeitg.“, v katerem minister bogočastja in nauka razglašá prestavo gosp. Šolarja iz Ljubljane in da se bodo ljubljanske srednje šole v humanističnih predmetih nadzorovale iz obalov Adrije. Tudi vnanji časniki so se zavzeli o tej prestavi, katero „Soča“ imenuje „Stremajerjev zadoji poljub“. Dalmatinci pa se, kakor „Narod. list“ iz Zadra piše, se jako in to po pravici radujejo, da pride tak šolski strokovnjak Slovenec k njim, in so dr. Stremajerju hvaležni za to dejansko znamenje „hrvatsko-slovenske vzajemnosti“.

— Gosp. dr. Franc Papež je odprl lastno advokatsko pisarno v Ljubljani.

— Dr. Jos. Zajic pride za finančnega prokuratorja v Inspruk.

— Prečastiti gosp. Karun obhaja danes 25letnico, odkar je postal župnik trnovski. Vrli naši Trnovčani, svojemu dušnemu pastirju ljubeznjivo udani, so naprosili čitalnične gospode pevca, da so mu véceraj zvečer zapeli lepo serenado.

— Tukajšnja kmetijska in obrtnijska zbornica je pod naslovom „Statistischer Bericht über die volkswirtschaftlichen Zustände in Krain für das Jahr 1875“ na svitlo dala poročilo, ki ga je o gospodarstvu, obrtništvu in trgovinstvu Kranjskem od leta 1875. predložilo c. k. ministerstvu kupčijstva. Da je zbornice tajnik g. Jan. Murnik imel z nabiranjem gradiva in sestavo vsega tega, kar knjiga na 20 pôlah obsega, ogromno delo, vidi vsak na prvi pogled njen, ki je čez in čez polna števil. Če tudi je vsako statistično delo več ali manj lažnjivo, to je, da sestavlja vec ne bi glave za to dal, da so vse številke popolno resnične, kakor jih je bil prejel od svojih poročevalcev, morejo vendar vsaj

primerna podlaga biti drugim delom, ki se na nje opirajo. Poročilo začenja s številom prebivalcev na Kranjskem v posamesnih okrajih, koliko ljudi je bilo rojenih in koliko jih je umrlo leta 1875. in koliko porók je bilo (3855 katoliških, 14 družib), potem našteva kranjske cesarske, okrajne in občinske ceste, rudarstvo Kranjsko, koliko se je pridelalo različnega žita, sadja, mrve, strdi, vozka, mleka, surovega masla, sira itd. Zdaj prestopi poročilo na obširni popis malih obrtnij (rokodelstev) in velikega obrtnijstva, na popis opekarnic, glažut, olarnic, žganjarij, papirnic, sukarnic, sitarij, slamnikarstev, čipkarnic in vseh družih obrtnij, fabrik itd. Na kratko rečeno: ne ena reč se ne pogreša, ki se je in koliko se je na Kranjskem pridelalo leta 1875. Konečno je tudi šolstvo omenjeno, ki sega v pospeh obrtnijstva in naštetih so sejmi kranjski, katerih je vseh skupaj 556. Iz tega poročila izvemo tudi, da je v Metliki bila založnica (Vorschusskasse), v katero so zádrugi leta 1875. vložili 1220 gold. 50 kr., družbeniki pa 632 gold. v njej denarja hranili. — To je kratek posnetek Murnikovega velikega in velike hvale vrednega truda.

— Za c. kr. okrajnega glavarja v Kočevje je imenovan okrajni komisar g. Jožef Merk. — Baron Guschich, c. k. okr. glavar logaški, dejan je v pokoj.

— Iz gotovih virov vemo, da ni resnica, da bi se bil gosp. Dreo odpovedal predsedstvu kupčijske zbornice in deželnemu poslanstvu.

— (*Valvazorjeve kronike*) je prišel uže 49. snopič na svitlo. Ličen je zopet ta zvezek s 15 podobami.

— (*Čitalnica*) napravi v nedeljo zvečer drugo pustno veselico, pri kateri gode oddelek gledališkega orhestra.

— „Osten“, velecenjeni politični tednik, ki uže 13 let izhaja na Dunaji, prinaša v zadnji številki: Politische Uebersicht. — Die Magyarisirung aller nichtmagyarischen Schulen in Ungarn. — Das Organisations-Statut für Bosnien. — Fünfzehn Tage auf der Donau. Vom Kronprinzen Rudolf von Oesterreich. — Inland (Lemberg. Czernovitz. Kizdia im Banat.) — Ausland (London. Sofia. Constantinopel. Newyork.) — Kleine Chronik (Die Pest in Russland. Eine seltene Himmelserscheinung.) — Volkswirthschaftliches. — etc. etc. — Der „Osten“ sammt „Lesestübchen“ kostet vierteljährig blos 1 gold. 50 kr.

— („*Brencelj*“), znani edini šaljivi slovenski list s podobami, je v kljub mnogim zaprekam stopil letos v 11. leto svoje starosti. Pretekli teden je prišla 1. številka tega letnika na svitlo, iz katere je razvidno, da se „Brencelj“ v teku 10 let, ni postaral marveč pomladil in postal tako mnogovrsten, da vsakemu čitatelju kaj mikavnega prinese. — Prvi letošnji list rešetari politične dogodbe zadnjega časa in kaže bralcem njih šaljivo stran, za politično manj izobražene bralce pa se tudi ne manjka kratkočasnih reči. Na zadnji strani priloge se nam kaže podoba generala Filipoviča, kako ima na verigi priklenjenega in s pasjo ujzdo vkrotenelega turškega zmaja. Ker je že od nekdanj bilo to: „Brencelj“, kateremu načelo je „z zasmehovanjem šibati napake“, naši narodni stvari uže marsikaj koristil, zato želimo, da dobi naročnikov na kupe. Velja 3 gld. za celo leto, 1 gld. 50 kr., za pol leta in 80 kr. za četrt leta. Naroča se pri lastniku gosp. J. Aléšovcu v Ljubljani.

Novičar iz demačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Če le polovica tistih novic je resnična, ki so se zadnje dni trosile po tukajšnjih časnikih, tedaj prinesemo v prihodnjem listu smrtni list Auerspergovega

ministerstva. Res, skrajni čas je, da se država reši onega liberalizma in njihovih zastopnikov, ki jej grob koplje uže od leta 1873. Naj nam prinese prihodnost kar koli hoče, — pravijo „Pol. Fragm.“ — slabeje ne more biti, kakor je dandanes vse. — Kar pa se novega ministerstva tiče, pravijo eni, da Anerspergovo ministerstvo odstopi brž po dokončani obravnavi berlinske pogodbe in da potem nastopi začasno, upravno ministerstvo, ki ima ostati le tako dolgo, da bodo volitve novih poslancev v državni zbor, ki imajo letos biti dognane, ter da še le potem pride ministerstvo z odločnim programom. Nam se tako „interims ministerstvo“ ne zdi verjetno; za par meseccev 10 novih ministrov imenovati; potem pa jih v penzijo djati, bilo bi vendar prečudno. Zato je verjetnejše, da sedanje ministerstvo ostane, dokler ni proračun za letošnje leto rešen. Potem pa vse na to kaže, da na krmilo vlade stopi zopet grof Hohenwart minister, kajti on je edini, ki je v stanu pomiriti narode Avstrijske in zboljšati državne finančne razmere.

— Zbornica poslancev še zmirom prazno slamo mlati; 40 govornikov hoče govoriti o berlinski pogodbi, katera ostane, kakor so jo evropske vlade vkrenile lansko leto. Minister Unger je Herbstovcem to dobro „zatajčal.“

— „Osten“ iz gotovega vira ve povedati, da so Magjari podrli vse pravice, ki jih biskup Strossmayr ima do Bosne, „Osten“ je prinesel tudi celo postavo, po kateri bodo Magjari s pretvezo „Staatssprache“ pomagjarili vse šole, kakor jih nemci ponemčjujejo z istim načelom.

— Tukajšnji vojaški časnik „Oest. Ungar. Wehrzeitung“ je v št. 6 pod naslovom „Eine ausländische Stimme über die Affaire Schönerer“ iz pariškega časnika „Avenir Militaire“ ponatisnil članek, katerega jedro je to, da simpatije Schönererjeve s Prusijo so tudi žalibog simpatije precejšnjega števila nemških Avstrijanov in da po tacih simpatijah se prav lahko razumeva, zakaj je Bismark na berlinskem kongresu tako rad pritr dil predlogu, naj se zaseda Bosne in Hercegovine prepusti Avstriji. „Naj je to, piše „Wehrzeit.“, opomin vsem tistim, ki v Schönererjevem škandalu ne iščejo drugega nego nedolžno ekstravaganco posamesnika.“

Iz Budapešta. — Princa Petra Karadjordjeviča, sina onega Aleksandra Karadjordjeviča, ki je bil umora srbskega kneza Mihajla sumičen, pa je na Ogersko pobegnil, išče zdaj srbska sodnija, ki je, nedavno nameraval umoriti sedanjega kneza Milana, pa je tudi na svoje posestvo, ki ga ima v Bački na Ogerskem, pobegnil. Srbska vlada zahteva zdaj od ogerske, naj jej izroči princa Petra, da ga vzame v preiskavo. Ali bodo Magjari to storili ali ne, je dvomljivo, ker tudi očeta njegovega niso hoteli srbski vladi izročiti; ker so Srbi pa uže od takrat zelo hudi na Magjare, utegne ta zadeva nov konflikt med Srbi in Magjari vneti, kojega nasledki se dandanes še previdi ne morejo.

Česko. — Debata o spravi nemških ustavovercev s Čehi so še zmirom na dnevnem redu. Poljski „Czas“ z ozirom na te razprave pravi: „Na podlagi dveh točk tudi mi (Poljaki) radi Čehom roko podamo, da ž njimi združeni pot pripravimo do porazumljenja vseh narodov, ki verujejo na obstanek Avstrije; naš program je: 1) Kolikor mogoče obširna avtonomija (samouprava) dežel na podlagi zgodovinski ali pa narodni; 2) skupna bramba edinosti in moči države.“ — „Pokrok“ in „Politika“ pritrjujeta temu programu tem raji, ker nikakor ni navskriž s starim programom Čehov; prav lahko je na tej podlagi mogoča sprava vseh narodov.